

Zdajci stopi sosedova hči Anica v hišo ter pripoveduje vse, kaj se je godilo z Lukcem. „Stal je,“ pravi, „pri nekej branjevki in ko je ta nekam na stran pogledala, brž je planil Lukec po jabolkih in hruškah ter jih je metal v žep. Branjevka to videč, zgrabi Lukca za vrat, vzame mu ukradeno ovočje ter ga potlej prav dobro s palico po prstih naklesti. Branjevka bi ga ne bila tako hudo natepla, ako bi jej ne bil Lukec užé večkrat ovočja in drugih stvari ukradel.“

In tako je prišla tatvina na dan. Zdaj se je znalo, od kod so vse óne stvari, ki jih je Lukec tolikokrat domóv prinesel in je dejal, da so od kuma, tete ali pa od soseda Marka. Vse te stvari je Lukec ukradel in domá se je svojim starišem lagal.

A ni ostalo samo pri tem. Oče vzamejo šibo in udrihajo po Lukcu kakor še nikoli poprej. Potem ga primejo za roko ter ga peljejo do branjevke, pri katerej je ovočje kradel. Tu je moral Lukec branjevko odpuščenja prositi in trdno obljubiti, da nikdar več kaj takega ne stori.

Tudi očetu in materi je moral to obljubiti. Lukec se je lakomosti odvadil in tudi kradel ní več, ter je zdaj, kakor sem slišal, dober in pameten deček.

(Po „Golubu.“)

Na prosto.

Tam na klanecu je vse živo,
Vkup so iz vási otroci
Vsak saní v premrleji roci
Vozí i drží se krivo.

S. Jenko.

Tam na vási zamrznil je potok. Debela, ledena skorja zakriva njegovo vodo človeškemu očesu; njegovo žuborenje se ne sliši več, tiho se podí val za valom pod zimsko odejo. Cvetice, ki so se zrealile v njegovej zelenej vodi je pokosila ostra zima; — drevesa, ki so bila vedno priča vsem njegovim skrivnostim, žalostno molé svoje suhe veje stokajoč pod težo snegá; — nič več se ne ogleduje v njem drobna lastovica; vsa njegova okolica je oropana svoje krasote — a vender je kraj veselja človeku, mlademu človeku! Tam na vasi, tam je življenje! Tam je raj vaške mladine! — —

Zjutraj zgodaj, ko se je začelo daniti, bil je vže Županov Ivanko na nogah. Skrbno hodí okolu hleva, — pristavi lestvico in zleze pod streho, kjer najde svoje ljube saní. Lansko zimo so mu je bili naredili stari oče, ker je bil vse leto priden in poslušen. Brzo je spravi iz zatišja, kjer so prav puščavniško živele, kjer je le kak pajek ali kak drug mrčes bil milostiv obiskati je. A zdaj je prišel čas, ko bodo v tolikej časti, kakor sosedova hruška po leti. — Ivanko je skrbno ogleduje, še bolj pazno, kakor voznik svoj voz. „Tri sto medvedov! — nekaj je polomljenega. Vže vem, hudomušni pastir, večna mi préglavica, ta mi je to storil iz hudobije, ker sem ga po pravici zatožil očetu, da v nemar pušča živino na paši. Le čakaj tiček!“ — Takó beseduje Ivanko. A kmalu ga mine jeza, steče v hišo in pride s kládívom v roci, da zaceli rane svojemu bolniku. — Kako mojstersko se obnaša! Vsaj se je naučil od očeta! — Zdaj tolče in razbija, da leti skozi ušesa, zdaj zopet obrača, da bi kmalu vse polomil. Kljubu hudemu mrazu mu lije pot po licu in rudeč je

kakor kuhan rak. Pa vsaj se boše tudi poplašal trud stotero in kdo ima take sani? — V vsej fari nobeden. — V tem pa mati stojé na hišnem pragu in smijoč se gledajo sinčka, ki kaže, da boše v poznejših letih vreden naslednik očetu. A vse drugače misli pastir, porednež, ki zaničljivo gleda pridnega Ivanka pri njegovem delu in se v pest smijaje veseli svoje zmage. A nagajilec mu še zdaj ne dá mirú; naredi kepo in jo zažene Ivanku v hrbet. A Ivanko, da-si gorko čuti sovražni napad, se niti ne zmeni za to, kar nam kaže potpežljivega in vztrajnega dečka. Vše je skoraj popravil sani, kar ga materin klic vabi na kosilo. A tudi to ga ne zmoti, končano mora biti! — Čez malo časa je vse v redu! Ivanko pospravi orodje in gre zajutrekovat. Nikoli se mu še ni tako mudilo; kmalu zadovolji želodec. In po jedi kučmo na glavo, hlače za črevlje — — hajdi na delo! Hipoma stojí pri svojih sanéh. — —

Čez nekaj trenutkov ga vže vidimo dirjati proti kraju veselja. Niti sneg, niti burja, niti kaj družega ga ne ovira v teku. Vse se mora njemu umikati; še celó Bonačev sultan, ki mu je vže jedenkrat pomeril hlače, še celó ta gre danes s poti zmagovalnemu Ivanku. In ko ugleda tam na koncu vasi zaželjeni kraj — zdaj, zdaj letí kakor blisk! Kakor da bi ga veter nesel, bliža se kraju veselja!

Kmalu je na koncu svojega pota. Hà! — koliko jih je vže tú! Skoraj da je Ivanko zadnji. — Kakor roj čebel, tako mnogobrojno je zbrana tú vaška mladina. Vsem se bere na licu, da jim je kri razgreta; da jim je sree polno veselja, nedolžnega veselja. In ko Ivanko stopi v njihovo sredo, zdajci še le se prične pravo rajanje, prava radost. Ivanko jim je poveljuik; vse se njemu klanja, — še celó Komarjev Francè, ki je po leti nekoč nekako predrzno lezel preko plota na bogati Županov vrt in se zategadelj nekaj s prijel z Ivankom, — še celó ta posluša njegova povelja. — Kmalu so vsi razvrsteni: jedni drsajo, drugi se vozijo po sneženem hribu, še drugi mečejo kepe itd. — Zdaj se prične novo življenje! —

Možato pelje Ivanko svojo krdelo na hrib; marsikateri se še le zdaj uči hoditi in z bridkim padcem mora večkrat prepričati se o svojej slabosti. Počasi prilezejo tudi novinci. Ko so vsi na vrhu, razpostavi je Ivanko in podučí, da se kaka nevarnost ne pripeti. Zdaj! — pózor! — Ivanko naprej, drugi za njim: hurrá! — Zdajci leté, to jo režejo! — Hahaha! Bonačev Jožek se je zadel ob grm in prekucnil se preko njega! Hahaha! — zagrmí iz mladih grl, ko se Jožek skobacá izpod snega. Jediní on je osramotil vso družbo, a ne zamerimo mu, neskušen je še in danes se je prvič podal na-tó. — Zdajci pa je bila zmešnjava, kakor v Babilonu. Vse Ivankovo opominjevanje ne pomaga nič. Nerednost je največja nastala. Takó je v vojni, ako vojaci ne slušajo vodjev in se ne dadó brzdati več. Po vsem hribu so raztreseni; nekateri so vže zopet na vrhu, drugi v sredi, a nekateri še prav daleč zadej! — Zdaj drsí navzdol ta, zdaj ta. — Vsi so se vže peljali po dvakrat, nekateri celó po trikrat, le Bonačev Jožek, ta se še upira s svojimi sanmi navkreber. Kolár je malo preveč pomeril. — A on še ni najnerodnejši. Nekateri se še celó po hrbtu peljejo navzdol in sani jih porivajo — ravno narobe! To je smeh!

Komarjev France pa še ni mogel pozabiti poletnih bridkosti. Te mu zdaj v spomin pokliče okolnost, da imajo vsi Ivanka tako radi in za najboljšega.

Zavist si osvoji polagoma njegovo srce, ki kuha v sebi srd in črt. „Aló! kdo bo poprej na vrhu? Jaz ali ti, Ivanko?“ — zakričí, menèč, da bode on sam, kot zmagovalec, vso čast Ivankovo treščil ob tlà. „Dobro! dobro! skusita se!“ — kliče jima vsa družba. — Zdajci se prične tekmovanje. Francè jo piha proti vrhu kakor „lukamatija;“ niti nazaj se ne ozrè. A ravno to je umnemu Ivanku jako po godu. Ne bodi len! čez nekaj časa, ko je bilo vže vse bolj v hrib, pripnè svoje saní na Francetove in se, tebi meni nič, vsede prav ugodno na nje. Vsa družba se zdaj spustí v smeh. Ivanko pa jim z očmi namigne, naj bodo tiho. Ali ne morejo se ubraniti smehú, glasneje in glasneje se krohota. Francè pa vleče kot tovorni osel in svest si svoje zmage, niti ne zapazi prevelike teže ter jo pogumno piha naprej. Zdaj je na vrhu! Da bi ga vse videlo zmagovalca in ne njegovega spehanega lica, obotavlja se še malo in sí pot s čela briše, menèč, da je tekmeec njegov še daleč za njim. Kakor da bi Ivanko znal njegove misli, odpnè v tem trenutku za njegovim hrbtom saní. Zdaj se Francè obrne, da bi se pokazal zmagovalca in kriči: „Hóhó! jaz sem vže tukaj!“ „Hà-hà kdaj sem vže jaz!“ — oglasi se Ivanko na Francetovej strani ter se na ves glas smeje. Zdaj zadoni smeh in krohót iz mladih grl, da glasen odmév daleč po dolini oznanuje Ivankovo zmago. — Osrमतen jo zdaj pobriše iz nesrečnega kraja Francè preteč v svojej jezi mašševalnost prej kakor mogoče. — Ko Francè otide, zbere se vsa mladina okolu Ivanka in ga zvédavo poprašuje, kako si je izumil tako šaljivko. Ivanko, ki je zmirom pazil pri šolskem poduku, rad jim pové, da mu je prišla na um basen o lisici in polžu in se je te basni poslužil. Lisica namreč se je košatila in zaničevala polža, da tako leno leze. A polž jej oporeka, da on dosti poprej pride na vrh hriba nego li lisica. Dogovorita se, da hočeta poskusiti to. Lisica je tekla proti vrhu a na repu — s polžem. In polž je opeharil lisico takisto kakor Ivanko Francéta.

Otroci začnó zopet prejšnje svoje rajanje, ki je zdaj tem veselejše, ko so vsi jednega srea in jednih misli pod nadzorstvom Ivankovim. Jedni plezajo kakor poprej po hribu, da kažejo svojo umetelnost in urnost navzdol; a drugi se pa pod klancem vrté in motovilijo po snegu in ledu, kar se dá. Tako imajo nedolžen ples! Mraz jim gode takó, da bi marsikaterega odraščenelega bolelo okolu ušes, a mladina razumé to godbo. Lica so jim pobarvana rúdeče, kakor velikonočni píruhi. In tam, bolj na prostem se dva dečka prav pridno obračata okolu — sneženega možá. Kakó umetno ga znata gladiti in odstraniti vse nepotrebности! Kako lepo mu otešeta nogi! — Bog vé, kaj bode še iz njiju v letih poznejših? — A zdaj pride na vrsto glava — ta glava! Koliko truda jima prizadene! Oči, nos, usta — to jima ne gre prav izpod rok! Ali umni Mirko, ta jo vže zna izvésti! Brzo poišče dva črna kamenčka, vtakne ju in to so oči. Potem kos lesá — to je nos. A zdaj še usta! No, usta bode predstavljal rudečkast klinček pod nosom. Še malo poprave in mož je gotov. Háháhá! — smeje se vsa družba in leti k novemu družniku. Vse občuduje delo mladih, umetelnih rok. Smeh se izpremení v neznano veselost, ko pristopi županov Ivanko k možu in ga ogrne s svojo suknjo in mu svojo kučmo na glavo dene. Otroško veselje je s tem preveliko: smehú in krohota ní konca ne kraja! A porednež ta Jurijče: skočiti je hotel predrzno preko moža in odlomil mu je glavo. „Ná!“ —

začnè se hudovati vsa družba in mladima umetelnikoma zavrè v srci — kaj bi tudi ne? S tolikim trdom izdelani mož je zdaj ob tlá! Vže dela Mirko kepo za nagajivega Jurijčeta, ko ga miroljubni Ivanko posvari in potem kliče: „Aló! na vojsko! — V dve stranki! Kepali se bodemo! Kedó bude zmagal?“ — „Dobro! Vže veljá! Dajmo se!“ — zakriči vse. Zdaj se zberó vsi mladi vojaci okolu svojega vodje, Ivanka. Ta je razdeli v dva dela; a vsaka stranka hoče imeti njega pri sebi. Takó se prične mej páglavci važno besedovanje, dokler jih ne umiri modri Ivanko z določilom, da hoče on le od strani gledati in nikomur pomagati. Vse je zadovoljno. — „Nárazen! jedna — dve!“ — velí Ivanko. Ko so bili zadosti oddaljeni drug od drugega se na povelje vodjevo ustavijo in obe stranki se začnete pripravljati na sovražni napad. Ko ima vsak svoje orožje v rokah, reče Ivanko: „Jedna, dve — tri!“ — zdaj se udarijo. Krik, veselost, smeh — — ko zadene kepa nasprotnika! Hahaha! — Mirko je ravno zbil klobuk Jurčetu in mu s tem poplašal prejšnjo nagajivost. Kako se pa tudi krohotá Mirko! To se mu dobro zdí. Glej, kaj se valí tam v snegu? Háhá! — sosedovega Tončka je kepa podrla na tla! Siromak je od strahú padel — Kepe švigajo po zraku, kakor v pravej vojski krogle — a tú brez nevarnosti! Razjarjenost in slavoželjnost je tako velika mej obema strankama, da bi še celó Turek pred njimi kopita pobrál! Dá! — to bodo trdni stebri svoje domovini! Lepo prihodnost oznanujejo. Bog daj! — A zdaj je prestopila leva stranka mejo. Hurá! na nje! To je zoper postave! In vname se hud boj — — prav blizu so si — — zdaj omahuje jedna stranka, zdaj druga — — vže hoče leva stranka obrniti hrbet — čuj glas zvoná! Ta reši levo stranko — največje sramote! — Poldanski zvon jim naznanja, da se južina vže kadí na mizi. Ves dopóludne jim je radost dušila zahtevanje nadležnega želodca — a zdaj je čas! Hajdi! — in čeda se v miru razkropí. Vsak hiti proti dómu, a

Starec zré iz gorke hiše,
I spomín se mu posli,
Dni premíslja, ki so bili,
In na tihem solze briše. (S. Jenko.)

Dà, plavajo mu v spomin óni zlati dnevi, ko je bil tudi on v takej družbi, ko mu je sijalo solnce življenja, ko mu je vladal v srci rajski mir in blaga zadovoljnost. A zdaj je skusil grenkosti življenja, zdaj so mu skrbi in bridkosti tega svetá zgrbančile čelo. Zdaj, ko vidi nedolžno, od igre se vračajočo mladino, rad bi se preselil v sveto deželo otročjih let, rad bi se še jedenkrat poigral — a zdaj ne more, zdaj vže stoji z jedno ного v grobu. In notranji čuti se razlijó v bridke solzé, ki mu kapljejo po velem licu. — O sveti čas mladosti! — Srečna mladina! Tebi je poletje, jesen, zima, vse, vse ti je vesela vzpomlád! —

D. Majarón.

— x —

Prijatelju.

Kadar dobro se ti bo godilo,
Mnogo boš prijateljev imél,
Kadar se okó ti bo solzilo,
Zapuščen na pragu boš sedél. — k.

— x —